

Д. Грицай,

студентка 3 курсу юридичного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка

РОЗВИТОК ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК НОВИЙ ВИКЛИК ДЛЯ ЛЮДСТВА У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ

Зайнятість населення є однією з найважливіших кількісних і якісних оцінок трудового потенціалу. Незважаючи на конституційні гарантії реалізації права на працю, в Україні є чимало проблем з ефективним адмініструванням та функціонуванням ринку праці.

Модернізація технологічних виробничих процесів, що має на меті покращення умов праці, в багатьох випадках супроводжується скороченням персоналу. На жаль, відповідні вивільнення проводяться за умов недостатнього рівня організації зайнятості в Україні. Висококваліфіковані кадри змушені залишати нашу державу в пошуках кращої роботи за кордоном. Крім цього, ринок освітніх послуг не своєчасно реагує на динамічні зміни ринку праці. Ураховуючи це, можемо ствердити, що ера розвитку штучного інтелекту, крім позитивного впливу на розвиток зайнятості населення, все ж створює певні несприятливі наслідки для вітчизняного ринку праці.

Незважаючи на численні дослідження правового забезпечення розвитку та проникнення штучного інтелекту в різноманітні сфери людського життя, його вплив на зайнятість населення є найменш висвітленим. Актуальність теми дослідження зумовлюється також і тим, що у вітчизняній юридичній науці відсутні монографічні дослідження, присвячені відповідній проблематиці. Для України вплив розвитку штучного інтелекту, зокрема, на зайнятість населення можуть поки здаватися проблемою далекого майбутнього, адже нам, мовляв, до масштабної роботизації да-

леко. Однак такі процеси вплинуть не тільки на розвинені країни, а й на усю світову економіку. Тому українське суспільство не може стояти осторонь. Інакше вкотре імпортуватимемо готові чужі відповіді на свої питання. Відтак метою статті є характеристика та аналіз впливу штучного інтелекту на працевлаштування населення в Україні та загальнодержавну стратегію зайнятості. У цьому контексті потребують вирішення такі завдання: охарактеризувати трудові відносини в умовах розвитку штучного інтелекту; дослідити світовий досвід правового регулювання відповідних суспільних відносин; з'ясувати, які ж працівники завжди будуть потрібні на ринку праці.

Розвиток робототехніки в умовах зростання безробіття

У другій половині 20-го сторіччя інформаційна епоха, яка плавно замінила собою індустріальну, перейняла у спадок від попередниці її здобутки та проблеми. У сфері зайнятості населення такими є одночасне підвищення продуктивності праці та зростання безробіття, що зумовлені вдосконаленням технологічного прогресу. Підвищення попиту на висококваліфіковану працю, що одночасно супроводжується зниженням попиту на середньо кваліфіковані роботи, є одним із головних факторів скорочення робочих місць. За таких умов формування ринку праці, переваги у працевлаштуванні отримують талановиті, ініціативні та інноваційні учасники. Покращуючи якість та знижуючи вартість надання послуг чи товарів, вони зможуть швидше, ніж

тету в Берклі, вважає, що без роботи людина втрачає статус, і така деморалізація відбивається як на психіці, так і на фізичному стані [8]. Самотність і проблеми з повагою до власної гідності – ймовірні наслідки безробіття.

Отож думки розділилися: песимісти переконують, що штучний інтелект витіснить найманих працівників – фізичних осіб із їх робочих місць. Натомість оптимісти вважають, що гряде ера партнерства, і на нас чекає перерозподіл обов'язків та людино-машинна співпраця. Незважаючи на певні розбіжності в поглядах, усі солідарні у твердженні, що штучний інтелект точно вплине на роботу фахівців різних галузей.

Правові відповіді на неправові питання

Очікувані структурні зміни економіки, трансформація ринку праці вимагають внесення серйозних змін у законодавство. Основною метою вдосконалення правових норм за таких умов є одночасне забезпечення використання економічних переваг від високого рівня розвитку технологій та гарантування ефективного соціального захисту для всіх членів суспільства.

Правове забезпечення перебудови системи професійної підготовки, скорочення робочого часу, введення безумовного базового доходу як соціального заходу, пов'язаного з об'єктивно неминучим витісненням людей із ринку праці внаслідок процесів автоматизації, – це ті юридичні заходи превентивного характеру, які мали б зменшити негативний вплив автоматизації.

Ймовірно, правове регулювання соціалізації штучного інтелекту пройде шлях від розгляду робота як об'єкта відносин до наділення його правами та обов'язками [9]. Над вирішенням цих та суміжних проблем працюють представники відповідних галузей знань із різних куточків світу. Наприклад, комітет із правових питань Європейського парламенту ухвалив резолюцію «Норми європейського цивільного права у сфері робототехніки» [10], в якій, зокрема, пропонується передбачити спеціальні

обов'язкові звіти компаній, що використовують у своїй діяльності роботів, щодо економії сум на соціальні внески за рахунок використання робототехніки замість людського персоналу.

Безумовно, Резолюція не може передбачити сьогодні всі положення, стандарти та правила діяльності «розумних штучних істот», оскільки технології розвиваються дуже стрімко і важко передбачити фінальні досягнення щодо впровадження штучного інтелекту. Проте, враховуючи той факт, що депутати Європарламенту запропонували визнати роботів «електронними особами», можемо очікувати, що у швидкій перспективі «розумні роботи» змінять свій правовий статус – від об'єктів до суб'єктів права. Автономних роботів більше не можна вважати тільки інструментами для роботи – складні механізми гідні отримати юридичний статус із відповідними правами та обов'язками і нести відповідальність за дії і бездіяльність, у тому числі за нанесення шкоди людині.

Члени Європарламенту наголошують на необхідності введення страхування за заподіяну роботом шкоду. Справді, чим вищий рівень автоматизації машини, тим складніше встановити особу, яка повинна відшкодувати збитки. Цікавим є те, що в Європарламенті обговорюється необхідність регулювання правовідносин повністю самостійних машин, які зможуть самі знаходити собі контрагентів-роботодавців, обговорювати умови договорів і вирішувати як їх виконувати. Чинівники ще не змогли домовитися, за якими саме правилами буде наступати відповідальність за шкоду, завдану повністю автономною машиною. Це питання залишено на найближче майбутнє [11].

Європарламентарі підкреслюють, що загальноєвропейські правила необхідні, щоб ефективно використовувати економічний потенціал робототехніки та штучного інтелекту і водночас гарантувати стандартний рівень безпеки та соціальної захищеності.

запровадження скороченого робочого дня або збільшення часу відпочинку. Наприклад, у працівників-людей буде не два вихідні дні на тиждень, а, як мінімум, три.

Дедалі більше впровадження елементів штучного інтелекту в наше життя змушує замислитись про дієвість права як регулятора, який навряд чи може претендувати на звання найбільш дієвого засобу правового регулювання серед інших соціальних норм. Необхідно змінювати та оновлювати систему освіти, адаптовувати законодавство відповідно до вимог часу, щоб штучний інтелект трансформувався з нового викику для людства у сфері зайнятості у спосіб вирішення проблем з ефективним адмініструванням та функціонуванням ринку праці. А це, безумовно, створює перспективи для подальших наукових досліджень.

Ключові слова: зайнятість населення, штучний інтелект, ринок праці, працівник.

Стаття присвячена вивченню впливу розвитку штучного інтелекту на зайнятість населення України. Аналізується дієвість права як соціального регулятора в умовах зростаючого впровадження елементів штучного інтелекту в суспільне життя.

Стаття посвящена изучению влияния развития искусственного интеллекта на занятость населения Украины. Анализируется действенность права как социального регулятора в условиях растущего внедрения элементов искусственного интеллекта в общественную жизнь.

This article is devoted to the study of the development of artificial intelligence and its influence on the ukrainian population's employment. The effectiveness of law as a social regulator in the context of the increasing introduction of elements of artificial intelligence into social life is analyzed.

Література

1. Юрченко Ю. Вплив штучного інтелекту на економіку та суспільство. URL : file:///C:/Users/RED/Downloads/econom_2016_1_12.pdf (дата звернення : 21.09.2018).

2. Перспективна потреба в кадрах – 2018. URL : http://www.dcz.gov.ua/sites/default/files/infofiles/4._perspektyvna_potreba_v_kadrah_u_2018_roci_1.pdf (дата звернення : 20.09.2018).

3. The Future of Employment: How susceptible are jobs to computerisation? URL : <https://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/publications/view/1314> (дата звернення : 21.09.2018).

4. WILL ROBOTS TAKE MY JOB? URL : <https://willrobotstakemyjob.com/51-4192-layout-workers-metal-and-plastic> (дата звернення : 25.09.2018).

5. Вперше в історії: в Японії робот балотується на пост мера. URL : <http://kr24.com.ua/news/vpershe-v-istoriji-v-japoniji-robot-balotujetsja-na-post-mera> (дата звернення : 25.09.2018).

6. Питання про корупцію в Україні вивело з ладу найрозвинутішого робота Софію. URL : https://dt.ua/UKRAINE/pitannya-pro-korupciyu-v-ukrayini-vivelo-z-ladunayrozvinutishogo-robota-sofiyu-267282_.html (дата звернення : 25.09.2018).

7. Білл Гейтс хоче змусити роботів платити податки. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2178284-bill-gejts-hoce-zmusiti-robotiv-platiti-podatki.html> (дата звернення : 30.09.2018).

8. Вакансий нет: как будет жить мир без работы. URL : <http://secretmag.ru/longread/2015/07/06/mir-bez-raboti/> (дата звернення : 01.10.2018).

9. Филиппова И. Искусственный интеллект и трудовые отношения: социальные перспективы и тенденции правового регулирования. Российская юстиция. 2017. № 11.

10. Civil Law Rules on Robotics. URL : <https://www.theparliamentmagazine.eu/articles/eu-monitoring/civil-law-rules-robotics> (дата звернення : 24.09.2018).

11. Незнамов А. Новые законы робототехники: как в Европе регулируют права роботов. URL : <https://www.rortech.ru/technologies/379112-novye-zakony-robototekniki-kak-v-evrope-reguliruyut-prava-robotov/> (дата звернення : 02.10.2018).

12. Робот і штучний інтелект на виробництві: чи врятує людство від злиднів «загальний базовий дохід». URL :

<https://www.radiosvoboda.org/a/28597627.html> (дата звернення : 07.10.2018).

13. *South Korea mulling world's first robot tax.* URL : <http://www.zdnet.com/article/south-korea-mulling-worlds-first-robot-tax/> (дата звернення : 07.10.2018).

14. *IBA Global Employment Institute Artificial Intelligence and Robotics and Their Impact on the Workplace.* URL : <file:///C:/>

<Users/RED/Downloads/AI-and-Robotics-IBA-GEI-April-2017.pdf> (дата звернення : 06.10.2018).

15. *SmartDoc: создание договоров на твоих условиях.* URL : <http://smartdoc.ua/> (дата звернення : 10.10.2018).

16. *Правовая помощь онлайн.* URL : <https://www.freelawyer.ua/> (дата звернення : 10.10.2018).

